

Кобижчанської сотні, яка була то в Ніжинському, то в Київському полках, то в Козелецькому повіті. Саме в останньому Макіївка належала до Малоросійської губернії, згодом перейшовши до Чернігівської, але вже в складі Ніжинського повіту. Після революції 1917 року село належало до Ніжинського округу. Спершу Київської, а потім Чернігівської областей.

Краєзнавець висловлює припущення (це вже в третьому розділі), що колись цей населений пункт мав назву Держикрай. Пізніше, потрапивши у володіння київського полковника Костянтина Мокієвського, воно одержало ймення Мокіївка, яке з часом перетворилося на Макіївку. Адже Мокієвський, близький родич Мазепи (мати гетьмана була з роду Мокієвських), учасник антимосковської коаліції був позбавлений маєтків. Його зятя Василя Мировича закували в кайдани і відправили на каторгу до Сибіру. І хоч через деякий час донька полковника Ганна Мирович-Мокієвська і добилася повернення села у своє розпорядження, фактично ним не володіла. Макіївкою заволодів київський полковник Антон Танський, зять Семена Палія. Це відбулося на жителях села. Багато «мазепинців» змушені були втекти, а натовість Танський привіз із-за Дніпра своїх людей, переважно вихідців із Білоцерквіщини. Село так змаліло, що на квітень 1729 року в ньому налічувалося всього 58 дворів. А сама Макіївка належала до Биківської волості.

Вислів «щоб тебе каналія забрав», який і досі при сварках вживають макіївці, свідчить, що і їхніх земляків гнали на копання каналів біля далекого Ладозького озера. Були наші земляки і учасниками російсько-турецької війни, яка розпочалася 1735 року.

В описі Кобижчанської сотні за 1781. рік бачимо в селі Макіївці вже 125 хат. А за переписом 1866 року тут було 271 двір і 1655 мешканців. У 1892-ому році — 512 дворів і 3219 жителів.

Село росло. Навіть голодомор 1932—33 років не вплинув на це. Після другої світової війни, тут було близько 1300 дворів і понад 7 тис. населення.

Автор з любов'ю пише про знамениті Макіївські ярмарки. Вони збирали тисячі людей з України, Білорусії, Росії.

Чимало місця М. М. Баклан приділив опису періодів колективізації, війни, повоєнного життя.

Поставивши останню крапку, він, однак, написав післямову, де висловлює впевненість у тому, що «Історію села Макіївки» будуть «доповнювати новими, мені невідомими сторінками, заповнюючи білі плями в давній історії села. Історія села Макіївки заслуговує на те, щоб її доповнювали і розширювали».

М. М. Баклан мав рацію. Знайдуться ентузіасти, дослідники і продовжать його справу. Але те, що він зробив, варте найбільшої похвали, доброї пам'яті нащадків.

Тамара МАВДАНЮК.

УКРАЇНСЬКЕ ВЧИТЕЛЬСТВО НА ВІЙНІ

До 50-річчя Великої Перемоги в Чернігові вийшло багато нових книжок, про які вже йшлося на сторінках нашого часопису. І ось ще одне видання: Г. Греченко «ВОЮВАЛИ, НЕ ЛІЧИЛИ РАН: (Бойові подвиги освітян України у Вел. Вітчизн. війні 1941 — 1945 рр.)». (Чернігів, 1995). Тема цієї книги відпрацьовувалася Г. Греченком протягом

багатьох років, і знайшла відображення в його нарисах «Варва», «Ведильці», «Короп», «Ічня», що увійшли до тому «История городов и сел Украинской ССР. Черниговская область», в тезах доповідей III республіканської наукової конференції з історичного краєзнавства «Вчительство Чернігівщини в роки Великої Вітчизняної війни (1941—1945 рр.)», у студентській науковій праці «Комсомольське підпілля Чернігівщини в роки Великої Вітчизняної війни (1941—1943 рр.)», численних публікаціях у періодиці, а найширше — у книзі «Бойові і трудові подвиги вчителів та школярів Чернігівщини у роки Великої Вітчизняної війни 1941—1945 рр.», яка вийшла друком у Чернігові 1992 р.

Автор усіх цих публікацій працює у Чернігівській міській школі № 2 вчителем історії. Тому написання книги про долю вчительства України в роки другої світової війни вважав для себе конче необхідним і потрібним ділом. Адже тема інтелігенції у роки радянської влади у нас постійно принижувалася. З таких позицій і виступає Г. Греченко у своїй книзі. І вона вражає багатством документального матеріалу, статистичними даними, прикладами героїзму учителів України і, зокрема, Чернігівщини. Так, «12 викладачів Ніжинського педінституту загинули на фронтах, близько двадцяти брали участь у партизанському русі та підпіллі. Серед них: О. М. Шуман, І. Я. Довгорбод, П. П. Журба, М. М. Ярошенко, С. Д. Герасименко, П. Х. Білий, випускники В. Ю. Нечай-Гумен, В. Т. Нелеп, І. А. Могильний, І. П. Костенко, О. І. Сищенко, І. В. Палій. Про останнього у липні 1993 р. розповіло телебачення в передачі «Із батальйону залишилося лише двоє». Це вони вистояли на Курській дузі, утримали позицію, не відступили. До речі, в довоєнні роки славний гоголівський вуз закінчили чотири майбутні Герої Радянського Союзу — Ю. О. Збанацький, І. М. Мороз, О. В. Тканко, П. Т. Сокур».

Книга «Воювали, не лічили ран» складається з кількох розділів: історіографія проблеми та її актуальність; бойові подвиги освітян України на фронтах Великої Вітчизняної; патріотичні звершення вчительства України на окупованій ворогом території. У останньому розділі розповідається про масовий героїзм вчителів у лавах народних месників, про їхню участь і в Європейському русі Опору народів. Серед останніх наші земляки Г. П. Вікторов, І. Я. Пилипенко, П. А. Переходченко та ін. «У перші дні війни командир стрілецької роти П. А. Переходченко, — читаємо в книзі, — котрий до війни учителював у Великоустівській школі Сосницького району Чернігівської області, захищав Брестську фортецю. У тому пеклі його тяжко поранили. Потрапив у полон. А далі яких тільки не було таборів та камер: Слонім, Віллінгем, в'язниці Вальдегута, Імендігена, Дунаушінгена, Карлсруе, Маутхаузена. Та де б не був, всюди ставав душею, організатором створення підпільних антифашистських організацій БСВ (братське співробітництво військовополонених)». Петро Андрійович Переходченко був страчений у Маутхаузені 25 вересня 1944 року.

Привертає увагу і досить-таки об'ємний список використаних джерел з архівів та літератури. Працюючи над цим дослідженням, автор вперше ввів у науковий обіг численні архівні матеріали, опрацював також збірники документів різних областей України, історичні дослідження, матеріали центральної та місцевої преси за кілька десятиріч, художню літературу, ювілейні матеріали тощо.

Читач знайде в книзі чимало нових даних — зокрема, про кількість Героїв Радянського Союзу — педагогів з СРСР і України та її областей, їх національний склад, про командний і керівний склад парти-

занського рух і антифашистського підпілля, про участь учительства в Європейському русі Опору.

Видання є даниною поваги до ветеранів війни і полеглих. Воно може використовуватись на уроках історії України, факультативних заняттях та спецкурсах, у гуртковій, виховній та краєзнавчій роботі.

Ірина КАГАНОВА.

«НЕВЖЕ Ж БО КРИЗЬ ПАЛЬЦІ КОВЗНУЛО ЖИТТЯ?»

Василь Йосипович Буденний — не новачок у поезії. На його рахунку вже сім поетичних збірок. Вірші писав хлопчиком, коли ходив до однієї з чернігівських шкіл. Не кидав цього заняття під час навчання в Київському педінституті. Навпаки, саме тоді його поетичний голос зміцнів. У поезіях Василя Буденного з'явилися інтонації людини стурбованої всім, що відбувається навколо нього. У них він виступає як справжній патріот. Тематика його віршів різноманітна: природа, кохання, доля ветеранів минулої війни, любов до матері, до тієї хати-ни, де народився, до друзів і багато ще такого, що неможливо окреслити одним словом. Багато асоціативних поезій є в книжках Василя Буденного. Останнім часом він пише саркастичні вірші. Цей жанр допомагає конкретно висловитись про ті болячки, які супроводжують нас сьогодні. Але поет — оптиміст:

Я від буйних вітрів, я від синіх джерел,
Вглиб землі проросло мого серця коріння.
Ось тому я живу, я від бід не помер,
І людській доброті залишаюся вірним.

От ми і підійшли до його останньої збірки поезій «НА ВІСТРІ ВЛАСНОГО МЕЧА» (Чернігів, 1995). Перегортаючи її сторінки, ще раз впевнюєшся в тому, що не обсягом і кількістю сторінок вимірюється творча наснага поета, а мірою зболеного, вистражданого слова за людину, її сьогоднішнє та її майбуття. Незабаром Василь Буденний зустрічатиме свій полудень віку. І, звичайно, це його як людину і поета хвилює. Від серця народився вірш, де є такі рядки: «Невже ж бо кризь пальці ковзнуло життя?». І ще один поетичний рядок, котрий можна вважати ключем до всієї збірки: «Звикаюсь в думці, що старію». Таке зізнання дозволяє Буденному поринути в минуле, зазирнути в майбутнє, збагнути сенс життя. Ось чому основна тематика збірки — любов і вболівання за долю рідного краю, за слов'янський великий народ, котрий злі сили намагаються поставити на коліна. Дуже актуально звучить заклик поета до єдності і дружби:

Єднаймося, бо буде горе,
В нас православ'є одне.
Якщо забудемо про вчора —
День завтрашній нас обмине.
(«Диптих № 1»).

Помітне місце в збірці посідає філософська лірика — роздуми про призначення людини на землі, про совість і Бога. Особливо це помітно в триптихах. Філософське звучання характерне й для поезій «Диптих № 1» та «Диптих № 2». У віршах, присвячених поетові Дмитру Іванову та композитору й співакові Миколі Мозговому, криється велике бажання поета жити, «пригортать півнеба» і пити «ще з не приватизованих криниць», пригортать «до серця молодят» і творити, творити, творити...

Приваблюють чудові «Рубаї», вірші про кохання.